

Прогнозування індексу споживчих цін в Україні методами економічної динаміки

Хилько Іван Іванович, старший викладач
ORCID: 0000-0001-7983-8276

Балицька Діана Олександрівна, студент
Миколаївський національний аграрний університет, Україна

Індекс інфляції, або, що теж саме, індекс споживчих цін – показник, що характеризує зміни загального рівня цін на товари та послуги, які купує населення для невиробничого споживання.

Індекс споживчих цін є ключовим показником в економіці, який відіграє важливу роль у визначенні рівня інфляції та впливає на фінансову стабільність та якість життя населення. Цей показник вимірює зміни у середніх цінах на споживчі товари та послуги у поточному періоді порівняно з базовим, що є фундаментальним для розуміння тенденцій у вартості життя та купівельній спроможності населення [1].

Вартість товарів і послуг має значущий вплив на життя кожної особи в країні, тому важливо регулярно стежити за їхніми змінами. Ціни фактично слугують інструментом вимірювання ефективності економічної діяльності. Різне зростання цін може призвести до економічного хаосу: у таких умовах компанії та споживачі втрачають орієнтири для раціональних рішень, і загальна ефективність економіки падає. Збільшення загального рівня цін вказує на наявність інфляції в країні [2].

Проведемо аналіз динаміки індексу споживчих цін в Україні у період 2013-2022 років (табл. 1).

Проведені розрахунки дозволяють зробити висновки про те, що за період, який досліджувався (2013-2022 роки) індекс споживчих цін збільшився на 26,1 %. Найбільше абсолютне значення 1 % приросту спостерігається у 2016 році та становить 1,4. Загалом спостерігається тенденція до зростання індексу споживчих цін: на початку досліджуваного періоду (2013 р.) показник становив 100,5 %, а у 2021 році – 126,6 %, що свідчить про зростання цін на товари та послуги для споживачів протягом цього періоду та наявність інфляції в Україні (рис.1).

Таблиця 1 – Показники динаміки індексу споживчих цін України

Роки	Значення показника, %	Абсолютний приріст		Темп зростання, %		Темп приросту, %		Абсолютне значення і % приросту
		баз.	лан.	баз.	лан.	баз.	лан.	
2013	100,5	-	-	-	-	-	-	-
2014	124,9	24,4	24,4	124,3	124,3	24,3	24,3	1,0
2015	143,3	42,8	18,4	142,6	114,7	42,6	14,7	1,2
2016	112,4	11,9	-30,9	111,8	78,4	11,8	-21,6	1,4
2017	113,7	13,2	1,3	113,1	101,2	13,1	1,2	1,1
2018	109,8	9,3	-3,9	109,3	96,6	9,3	-3,4	1,1
2019	104,1	3,6	-5,7	103,6	94,8	3,6	-5,2	1,1
2020	105,0	4,5	0,9	104,5	100,9	4,5	0,9	1,0
2021	110,0	9,5	5,0	109,5	104,8	9,5	4,8	1,1
2022	126,6	26,1	16,6	126,0	115,1	26,0	15,1	1,1
Разом	1150,3	x	26,1	x	x	x	x	x

Джерело: побудовано автором на основі статистичних даних [3].

Високий рівень інфляції в Україні переважно виник через наслідки війни, зокрема зростання витрат бізнесу на енергетичні ресурси, транспортування сировини та готової продукції, а також витрати на ремонти після завданих збитків тощо. Однак уряд та Нацбанк України прийняли антикризові заходи, які сприяли стримуванню інфляції. Це включало збереження незмінних тарифів на комунальні послуги, часткове зниження податків, наприклад, на паливо, а також фіксацію обмінного курсу гривні разом із введенням валютних обмежень [4].

Рисунок 1 - Динаміка індексу споживчих цін України

Джерело: побудовано автором на основі статистичних даних [3].

Спрогнозуємо індекс споживчих цін на наступний період за допомогою середнього абсолютного приросту:

$$\Delta_{\text{ланц.}} = \frac{\sum \Delta y}{n} = \frac{26,1}{10-1} = 2,90 \quad (1)$$

Отримаємо, що прогноз індексу споживчих цін на 2023 рік становить 129,5 %, на 2024 – 132,4 %, на 2025 – 135,3 %.

Аналогічно, визначивши середній темп зростання 1,026, отримаємо, що прогноз індексу споживчих цін на 2023 рік становить 129,9 %, на 2024 – 133,3 %, на 2025 – 136,7 %.

Таким чином, на основі прогнозованих даних, можемо спостерігати тенденцію до зростання індексу споживчих цін у 2023-2025 рр., що вказує на зниження ефективності економіки надалі та інфляційні ризики. Задля недопущення даної ситуації уряду України необхідно розробити та вжити додаткову систему антикризових заходів.

Література:

1. Власюк Н. І. (2022). Особливості формування індексу споживчих цін в Україні. Вісник Львівського торговельно-економічного університету, 70, 83-88.
<https://doi.org/10.36477/2522-1205-2022-70-12>
2. Добуляк Л. П., Костенко С. Б. (2023). Дослідження динаміки індексу споживчих цін в Україні. Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом, 2(69), 86-93.
<https://doi.org/10.32689/2523-4536/69-12>
3. Державна служба статистики України. (2023, 10 жовтня). Індекси споживчих цін на товари та послуги у 2001-2022 роках (грудень до грудня попереднього року). Взято 5 листопада 2023 з <https://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Національний банк України. (2023, 6 березня). Просто про економіку (на основі матеріалів Інфляційного звіту за січень 2023 року). Взято 5 листопада 2023 з <https://bank.gov.ua/ua/news/all/prosto-pro-ekonomiku-na-osnovi-materialiv-inflyatsiynogo-zvitu-zasichen-2023-roku>